

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku E. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 28 listopada 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 maja 2017 r., sygn. akt III AUz [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje radcy prawnemu T. B. - Kancelaria Radcy Prawnego w G. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną o stawkę należnego podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej na rzecz wnioskodawczyni z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 8 maja 2017 r., III AUz [...], oddalił zażalenie wnioskodawczyni E. D. na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. z dnia 21 lutego 2017 r., którym – na podstawie art. 477⁹ § 3 k.p.c. - odrzucono odwołanie wnioskodawczyni od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - Oddziału w S. z dnia 19 lutego 2016 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił między innymi, że zaskarżona decyzja została

doręczona wnioskodawczyni pomiędzy 22 a 25 lutym 2016 r., zatem miesięczny termin na wniesienie odwołania upłynął najdalej w dniu 25 marca 2016 r. Ubezpieczona wniosła odwołanie w dniu 28 października 2016 r., tj. ze znacznym ponad półrocznym przekroczeniem terminu. W żaden sposób nie wykazała też, aby do przekroczenie tego terminu doszło z przyczyn od niej niezależnych, wręcz przeciwnie, jak wskazała w okresie od wydania decyzji do dnia wniesienia odwołania jej stan zdrowia nie pogorszył się na tyle, aby uniemożliwić jej wniesienie odwołania. W okresie tym nie nastąpiły też żadne specjalne okoliczności życiowe. Sąd Okręgowy uznał zatem, że do tak znacznego przekroczenia terminu do wniesienia odwołania doszło z przyczyn zależnych od wnioskodawczyni. Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 8 maja 2017 r. oddalił zażalenie od powyższego postanowienia Sądu pierwszej instancji. Sąd stwierdził, że fakt przekroczenia przez wnioskodawczynię terminu określonego w art. 477⁹ § 1 k.p.c. nie budzi wątpliwości. Sąd pierwszej instancji prawidłowo wskazał, że pomimo, iż w aktach rentowych brak jest zwrotnego potwierdzenia doręczenia ubezpieczonej decyzji z dnia 19 lutego 2016 r., to nie ulega wątpliwości, że została ona doręczona po jej wydaniu. Ubezpieczona na rozprawie przed Sądem pierwszej instancji początkowo twierdziła, że jej nie dostała, a potem powiedziała, że chyba ją dostała, a z odwołaniem, „jakoś jej tak zeszło”. Sąd uwzględnił, że z adnotacji umieszczonej na odwrotnej stronie decyzji wynika, że w dniu 22 lutego 2016 r. decyzja przekazana została do wysłania i przesyłce nadano nr [...] (k. 163 a.r.). Decyzja zawierała stosowne pouczenie o prawie wniesienia odwołania. O skutecznym doręczeniu decyzji po dniu 22 lutego 2016 r. świadczy fakt wniesienia przez ubezpieczoną w dniu 25 lutego 2016 r. wniosku o sporządzenie kserokopii dokumentacji niezbędnej do wniesienia odwołania, w którym to ubezpieczona prosiła o wydanie wskazanych kserokopii dokumentów z miejsca, ze względu na termin do wniesienia odwołania - używając zwrotu „okres odwoławczy” (k. 164 a.r.), które odebrała osobiście w tym samym dniu.

Tym samym w ocenie Sądu drugiej instancji twierdzenia wnioskodawczyni o nieotrzymaniu decyzji z dnia 19 lutego 2016 r. nie zasługują na uwzględnienie w kontekście przytoczonych okoliczności. Odnosząc się do kwestii przywrócenie terminu do wniesienia odwołania przez organ rentowy, Sąd wskazał, że zgodnie z

art. 14 ust. 2c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm. dalej „ustawa emerytalna”), Zakład Ubezpieczeń Społecznych na wniosek osoby zainteresowanej, może przywrócić termin na wniesienie sprzeciwu, w tym w szczególności w razie odrzucenia przez sąd odwołania od decyzji w przypadku określonym w art. 477⁹ § 3¹ k.p.c., jednak w aktach sprawy i aktach rentowych (ostatnie pismo z dnia 26 września 2016 r.) nie ma informacji odnośnie przywrócenia przez organ rentowy terminu do wniesienia odwołania.

W skardze kasacyjnej od powyższego postanowienia pełnomocnik wnioskodawczyni zarzucił naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy - art. 233 § 1 w związku z art. 382 k.p.c. przez „przekroczenie granic swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, spowodowane brakiem wystarczająco wnikliwego ustalenia przyczyn naruszenia przez odwołującą terminu do wniesienia odwołania w kontekście jej stanu zdrowia”, co w konsekwencji doprowadziło do niewłaściwego zastosowania art. 477⁹ § 3 k.p.c. oraz art. 232 zdanie drugie w związku z art. 391 § 1 oraz art. 477⁹ § 3 k.p.c. poprzez „brak przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego sądowego - lekarza psychiatrii na okoliczność stanu zdrowia odwołującej od dnia otrzymania decyzji do dnia złożenia od niej odwołania”, co w konsekwencji doprowadziło do niewłaściwego zastosowania przepisu art. 477⁹ § 3 k.p.c.

Wskazując na powyższe podstawy kasacyjne wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz poprzedzającego go postanowienia Sądu Okręgowego w S. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Ponadto wniósł o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu wraz z oświadczeniem, że nie zostały one opłacone w całości ani w części.

W wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne „dotyczące postępowania, w którym Sąd dokonuje oceny czy opóźnienie się, o którym mowa w przepisie art. 477⁹ § 3 k.p.c. nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego się, w szczególności czy Sąd dokonuje tej oceny po przeprowadzeniu postępowania określonego w przepisie art. 468 k.p.c., tj. podczas dokonywania czynności wyjaśniających, czy też

podczas postępowania rozpoznawczego po wyznaczeniu rozprawy”. W ocenie pełnomocnika, odwołujący może popierać swoje twierdzenie dotyczące wystąpienia opóźnienia z przyczyn niezależnych od odwołującego wszelkimi dowodami, w tym dowodem z opinii biegłego sądowego - lekarza na okoliczność stanu zdrowia uniemożliwiającego złożenie odwołania w terminie. Pozbawienie odwołującego możliwości wykazania wszelkimi środkami dowodowymi, w tym opinią biegłego, byłoby w ocenie skarżącej pozbawieniem możliwości obrony swych praw przez stronę co stanowi przyczynę nieważności postępowania określoną w przepisie art. 379 pkt 5 k.p.c. Drugie wskazane zagadnienie prawne dotyczy „konieczności przeprowadzenia dowodu, który jest niezbędny dla ustalenia, że odwołujący przekroczył termin do wniesienia odwołania z przyczyn od niego niezależnych - w przypadku gdy podczas składania wyjaśnień odwołujący działający bez pełnomocnika sprawia wrażenie otępionej, nieobecnej, nie potrafiącej wyjaśnić przyczyn zwłoki, a jego historia choroby wskazuje na schorzenia psychiczne”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie ma uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11, z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51, z dnia 7

czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPIUS - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Tymczasem zagadnienia prawne wskazywane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania są pozorne i w istocie zmierzają do kwestionowania ustalonego stanu faktycznego. W ocenie Sądu Najwyższego, zgodnie z art. 477⁹ § 3 k.p.c. sąd odrzuci odwołanie wniesione po upływie terminu, chyba że przekroczenie terminu nie jest nadmierne i nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego się. Sąd nie odrzuci odwołania od decyzji organu rentowego na podstawie art. 477⁹ § 3 k.p.c. tylko wówczas, gdy bezspornie stwierdzi, że przekroczenie ustawowego terminu nie jest nadmierne i że nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego się. W pozostałych wypadkach jest obowiązany odrzucić odwołanie. Odrzucając odwołanie na podstawie powyższego przepisu Sąd uzasadnia, że nie wystąpiły wskazane w nim obie przesłanki potraktowania spóźnionego odwołania tak, jakby zostało wniesione w terminie. Należy mieć na uwadze, że według ogólnych reguł procesu cywilnego pismo spóźnione może być skutecznie wniesione ponownie po uzyskaniu przez stronę przywrócenia terminu do jego wniesienia (art. 168 k.p.c.). W odrębnym postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych postępowanie o przywrócenie terminu w odniesieniu do odwołania, czyli pisma wszczynającego postępowanie, nie jest stosowane. Sąd z urzędu, w trakcie wstępnego badania sprawy, dokonuje nie tylko sprawdzenia zachowania przez

stronę terminu do wniesienia odwołania, ale także - w przypadku stwierdzenia opóźnienia - ocenia jego rozmiar oraz przyczyny. Sąd ma dyskrecyjną możliwość potraktowania spóźnionego odwołania tak, jakby zostało wniesione w terminie. Może tego dokonać pod warunkiem uznania, że przekroczenie terminu nie jest nadmierne oraz że nastąpiło z przyczyn niezależnych od skarżącego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1999 r., II UKN 588/99, OSNAPiUS 2001 nr 4 poz. 134). Stosownie do oceny tych okoliczności odwołanie odrzuca albo nadaje mu bieg. Ocena, czy przekroczenie terminu było nadmierne, należy do uznania Sądu. W tej sytuacji należy podzielić pogląd Sądu drugiej instancji wyrażony w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że niemal sześciomiesięczne przekroczenie przez wnioskodawczynię terminu do wniesienia odwołania było nadmierne.

Tym samym wyrok Sądu drugiej instancji odpowiadał aktualnej wykładni przepisów prawa.

Na marginesie należy zauważyć odnośnie do podniesionego w skardze kasacyjnej zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c., że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Oznacza to jednoznaczne określenie funkcji Sądu Najwyższego jako sądu prawa, który rozpoznając skargę kasacyjną w granicach jej podstaw, jest związany z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów wskazany w art. 233 k.p.c. W tej części skarga kasacyjna wnioskodawcy nie została oparta na ustawowej podstawie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05, niepublikowany).

Tym się kierując, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., określając taryfowe wynagrodzenie pełnomocnika zgodnie z § 15 ust. 2 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej

udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1715 ze zm.).